

Chryssa

SELECTED ARTWORKS

VISUAL ARTS

imagine

Η ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΠΟΥ ΑΠΟΔΟΜΗΣΕ ΤΟ ΦΩΣ ΚΑΙ ΤΗ ΓΡΑΦΗ

Η CHRYSSA ΒΑΡΔΕΑ-ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ (1933-2013), διεθνώς γνωστή ως Chryssa, υπήρξε μια δημιουργός που ανέτρεψε τις συμβάσεις της γλυπτικής, εγκαθιδρύοντας ένα νέο σημειολογικό ιδίωμα όπου το φως, η γραφή και η αρχιτεκτονική αποσυναρμολογούνται και ανασυντίθενται σε ένα πολυεπίπεδο εικαστικό σύστημα. Η πρακτική της συνιστά μια αποδόμηση της οπτικής πληροφορίας του αστικού τοπίου, καθώς το νέον και η τυπογραφία μετουσιώνονται σε γλυπτικούς φορείς ρυθμικότητας και εννοιολογικής πολυπλοκότητας.

Η Chryssa δεν εργάστηκε στο πλαίσιο της αναπαραστατικής μνημειακότητας, αλλά στη διασταύρωση της εικαστικής γλώσσας με τις επικοινωνιακές δομές της πόλης, εισάγοντας την τεχνολογία και την αστική σημειολογία ως αναπόσπαστα στοιχεία της γλυπτικής εμπειρίας. Οι συνθέσεις της συνδυάζουν το ορατό με το μη ορατό, τη δομή με την αποδόμηση, την πληροφορία με την αφαιρετικότητα, παράγοντας έναν διαρκώς διακλαδιζόμενο διάλογο μεταξύ του θεατή, του χώρου και του ίδιου του έργου τέχνης.

Η έκθεση “Chryssa: Selected Artworks” λειτουργεί ως ερμηνευτικό όχημα για τη σύγχρονη πρόσληψη της εικαστικής της γλώσσας, αναδεικνύοντας τη σημασία του έργου της όχι μόνο ως ιστορικής τομής, αλλά ως αισθητικής τοπογραφίας που εξακολουθεί να αντηχεί στις σύγχρονες αναζητήσεις της τέχνης.

Βιογραφική Χαρτογράφηση: Από την Ελλάδα στη Νέα Υόρκη

Γεννημένη στην Αθήνα το 1933, η Chryssa μεγάλωσε σε μια περίοδο ταραγμένων ιστορικών και κοινωνικών μεταβολών. Η επαφή της με τον ρυθμό της κλασικής γλυπτικής θα λειτουργήσει ως ένας βαθύτερος, αλλά όχι προφανής άξονας της εικαστικής της εξέλιξης. Από νεαρή ηλικία αναπτύσσει μια έντονη σχέση με τη γραμμή και τη δομή, προάγοντας μια εσωτερική ρυθμικότητα που αργότερα θα εκφραστεί μέσα από τις γλυπτικές της συνθέσεις.

Σπουδάζει αρχικά στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας και στη συνέχεια μεταβαίνει στο Παρίσι, όπου φοιτά στην Académie de la Grande Chaumière. Ήδη από αυτή τη φάση αρχίζει να διερευνά την αποδομημένη σημειολογία της εικόνας, ενώ η μετεγκατάστασή της στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1954 λειτουργεί ως τομή στη διαμόρφωση της εικαστικής της ταυτότητας.

Η Νέα Υόρκη των δεκαετιών του ’50 και ’60, με τη δυναμική σύγκρουση του μοντερνισμού και της pop αισθητικής, προσφέρει στη Chryssa ένα ανεπανάληπτο περιβάλλον έρευνας. Συναναστρέφεται καλλιτέχνες όπως ο Άντι Γουόρχολ, ο Τζάκσον Πόλοκ, ο Ρόμπερτ Ράουσενμπεργκ και ο Γουίλεμ Ντε Κούνινγκ εισχωρώντας στον πυρήνα των μεταπολεμικών καλλιτεχνικών ζυμώσεων.

Το 1959, σε ηλικία 26 ετών, η παρουσίαση του έργου της στο Whitney Museum of American Art σηματοδοτεί την είσοδό της στην ελίτ της μοντέρνας γλυπτικής, ενώ το 1961 το Guggenheim Museum αφιερώνει μια ατομική έκθεση στο έργο της, εδραιώνοντάς την ως μια από τις πιο καινοτόμες μορφές της μεταμοντέρνας γλυπτικής. Οι γκαλερίστες που διαμόρφωσαν την αγορά της τέχνης στη Νέα Υόρκη, όπως

η Ντόροθι Μίλερ, η Μπέτι Πάρσονς και ο Λίο Καστέλι, αναγνώρισαν το πρωτοποριακό της έργο, το οποίο παρουσιάζεται σήμερα στις συλλογές μερικών από τα μεγαλύτερα μουσεία του κόσμου, όπως το MoMA, το Centre Pompidou και η Tate Modern.

Το Φως ως Δομικό και Σημειολογικό Υλικό

Η Chryssa ήταν από τις πρώτες εικαστικούς που ανέδειξαν το νέον όχι απλώς ως φωτιστικό στοιχείο, αλλά ως μια εγγενή πλαστική γλώσσα, ικανή να αναπαραστήσει τις ταχύτητες και τις εντάσεις του μεταπολεμικού αστικού περιβάλλοντος. Στη σειρά “Times Square”, το φως αποσπάται από τη λειτουργική του διάσταση και αναδύεται ως γλυπτικό υλικό που συνδιαλέγεται με τον χώρο, τις αντανακλάσεις και τις οπτικές διαστρωματώσεις. Στο έργο “Untitled, from Times Square Fragments” (1969), η υφολογική πυκνότητα δεν έγκειται στην αναπαραγωγή των ηλεκτρισμένων όψεων της μπτρόπολης, αλλά σε μια συστηματική αποδόμηση της οπτικής πληροφορίας. Το νέον δεν αποδίδει μόνο φως, αλλά λειτουργεί ως αρχιτεκτονική μορφολογία που αποτυπώνει τη ρυθμικότητα του αστικού τοπίου. Η δυναμική σχέση του φωτός με τον χώρο αποκτά ιδιαίτερη ένταση και στο “Neon Birds” (1969), ένα έργο όπου η φωτεινότητα αποδίδεται ως ρευστή ύλη, μεταμορφώνοντας το νέον σε μια αισθητηριακή εμπειρία.

Η Τυπογραφία ως Γλυπτικό Σύστημα

Η σχέση της Chryssa με την τυπογραφία ξεπερνά την απλή αναπαραγωγή γραμμάτων και μετασχηματίζεται σε μια εννοιολογική έρευνα γύρω από την υλικότητα της γραφής. Στο έργο “Letters Composition”, τα γράμματα αποκολλώνται από τη σημασιολογική τους λειτουργία και αποκτούν μια εγγενή πλαστικότητα, ενώ στο “Chinese Characters” (1977), η καλλιγραφία αποκτά έναν γεωμετρικό χαρακτήρα που φανερώνει τη συνύπαρξη μεταξύ ανατολικής και δυτικής αισθητικής. Η αποδόμηση της γλώσσας κορυφώνεται στο “Calligraphy I” (1977), όπου η μορφή αποσυντίθεται σε καθαρό ρυθμό, διαρρηγνύοντας τη συμβατική αναγνωσιμότητα του κειμένου.

Αρχιτεκτονική και Χωρική Σημειολογία

Το έργο της Chryssa διατηρεί έναν συνεχόμενο διάλογο με την αρχιτεκτονική, όχι μόνο ως προς τη μορφολογική του οργάνωση, αλλά και ως προς τη σχέση του με την εμπειρία του θεατή. Το “Apartment Building” (1962), αποτελεί μια εικαστική αναπαράσταση της αστικής δόμησης, ενώ στα “Weather Map” (1962), η γλώσσα της πληροφορίας μεταγράφεται σε μια αλληγορική τοπογραφία, όπου οι χάρτες των μετεωρολογικών φαινομένων αποκτούν τη χειρονομιακή ενέργεια της ζωγραφικής επιφάνειας, αποδομώντας τη συμβατική τους ανάγνωση.

Η Επιστροφή στην Ελλάδα και το Σινέ Όασις

Το 1990, η Chryssa επιστρέφει στην Αθήνα, εγκαθιστώντας το ατελιέ της στο Σινέ Όασις, έναν εγκαταλελειμμένο κινηματογράφο στο

Untitled, from Times Square Fragments

Έτος: 1969

Μέσο: Νέον, ακρυλικό, ηλεκτρικά εξαρτήματα

Διαστάσεις: 31 x 57 x 22 εκ.

Προέλευση: PTE Fine Arts, New York.

Παγκράτι, όπου δημιουργεί μια σειρά έργων που αναστοχάζονται τη σχέση μεταξύ αστικού χώρου και μνήμης. Τα έργα “Τοπία Πόλεων” και “Το Πέταγμα των Πουλιών” συνεχίζουν τη συνομιλία της με την αστική αισθητική, αλλά με μια πιο αφαιρετική και στοχαστική διάσταση. Η “Κλυταιμνήστρα”, τοποθετημένη έξω από το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, αποτελεί μια συμβολική τομή μεταξύ αρχαίας και σύγχρονης γλυπτικής, καθώς η αυστηρότητα των μορφών της αντλεί από τις κλασικές αναφορές, ενώ η χρήση σύγχρονων υλικών προσδίδει μια μνημειακή δυναμική.

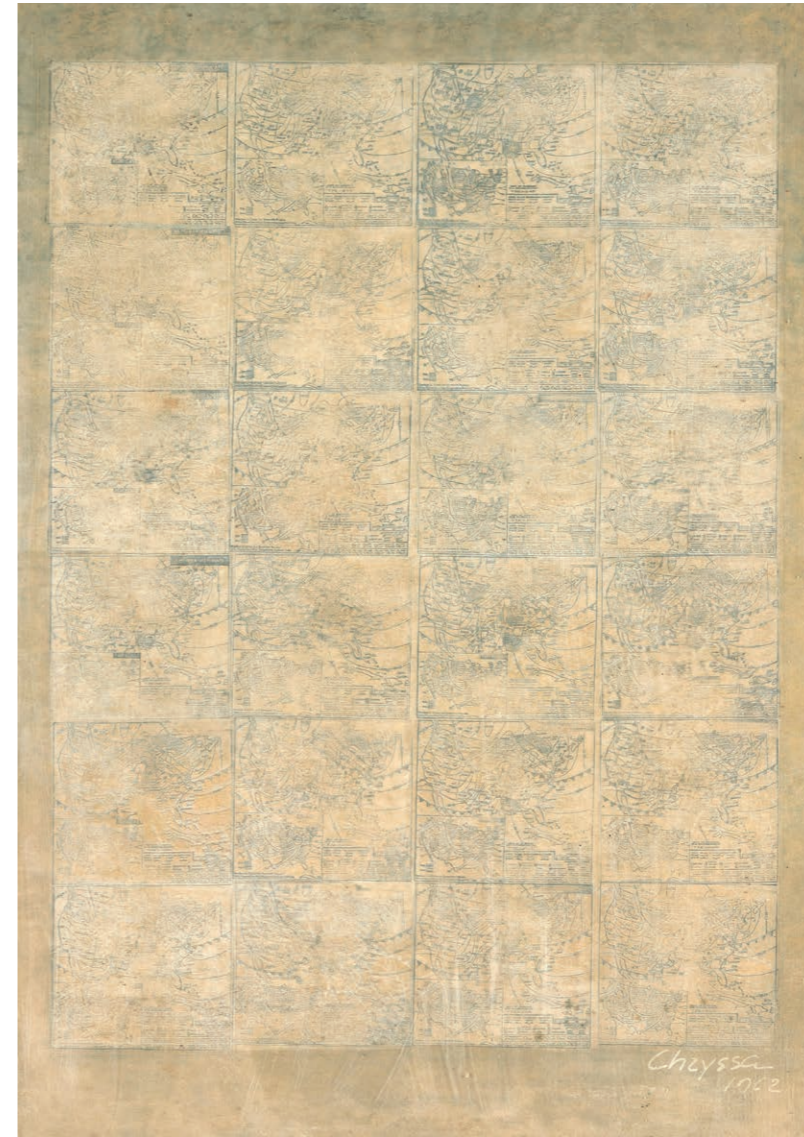
Η Ερμηνευτική Διαχρονικότητα του Έργου της Chryssa

Το έργο της Chryssa δεν αποτελεί μόνο μια αναδρομική καταγραφή των εικαστικών ζυμώσεων της μεταπολεμικής περιόδου, αλλά ένα δυναμικό και πολυεπίπεδο πεδίο διαρκούς αναστοχασμού και επαναπροσδιορισμού. Η γλυπτική της αναδύεται ως μια ανοικτή αισθητική πρόταση, η οποία υπερβαίνει τις χρονικές συντεταγμένες

της δημιουργίας της και επανασυστίνεται μέσα από το πρίσμα των σύγχρονων καλλιτεχνικών, θεωρητικών και τεχνολογικών εξελίξεων. Με αυτή την έννοια, η έκθεση “Chryssa: Selected Artworks” προτείνει έναν διαχρονικό διάλογο που αποκαλύπτει τις επιτελεστικές διαστάσεις του έργου της. Σε έναν κόσμο όπου η ταχύτητα της πληροφορίας και η οπτική υπερφόρτωση αποτελούν δομικά στοιχεία της καθημερινής εμπειρίας, το νέον, η γραφή και η αρχιτεκτονική της Chryssa εξακολουθούν να δονούνται στο παρόν, καθώς η ανατομία της πληροφορίας και της φωτεινής ύλης που εισήγαγε, παραμένει ανοικτή σε νέες αισθητικές διερευνήσεις.

Η Chryssa δεν ανήκει στο παρελθόν. Το έργο της παραμένει ενεργό, αιγιματικό και εκθαμβωτικά σύγχρονο, ένα διαρκές αισθητικό παρόν που εξακολουθεί να φωτίζει τις αναζητήσεις της τέχνης και του χώρου στον 21ο αιώνα.

Ελένη Γατσά, Ιστορικός Τέχνης

Επάνω αριστερά
Apartment Building
 Έτος: 1962
 Μέσο: Μελάνι σε χαρτί
 Διαστάσεις: 71,12 x 55,88 εκ.
 Προέλευση: Myers Auction Gallery

Επάνω δεξιά
Weather Map
 Έτος: 1962
 Μέσο: Ακρυλικό, χρωμομεταφορά σε χαρτί
 Διαστάσεις: 91,44 x 60,96 εκ.
 Προέλευση: William J. Jenack Auctioneers

Αριστερά
Untitled
 Μέσο: Γκουάς και χρωμομεταφορά εφημερίδας σε χαρτί
 Διαστάσεις: 38,1 x 38,1 εκ.
 Προέλευση: The Collection of Litsa Tsitsera, NY.

Επάνω αριστερά
Weather Map
 Έτος: 1962
 Μέσο: Ακρυλικό, χρωμομεταφορά σε χαρτί
 Διαστάσεις: 90,17 x 62,23 εκ.
 Προέλευση: Cordier & Ekstrom, New York, NY.
 The estate of Dr. Eugene Gaier, Buffalo, New York.

Επάνω δεξιά
Untitled
 Έτος: 1964
 Μέσο: Παστέλ, μολύβι και χρωμομεταφορά εφημερίδας σε χαρτί
 Διαστάσεις: 89,53 x 61,59 εκ.
 Προέλευση: The Collection of Litsa Tsitsera, NY

Δεξιά
Untitled
 Μέσο: Μολύβι και παστέλ σε χαρτί
 Διαστάσεις: 44,45 x 36,83 εκ.
 Προέλευση: The Collection of Litsa Tsitsera, NY.

Neon Birds
Έτος: 1969
Μέσο: Σωλήνας νέον σε κουτί από πλεξιγκλάς
Διαστάσεις: 60,5 × 71,5 × 36,2 εκ.
Προέλευση: Succession Denise Rene - Digard Auctions

Επάνω αριστερά

Untitled

Έτος: 1974

Μέσο: Μικτή τεχνική σε λεπτή περγαμνή

Διαστάσεις: 105 x 107 εκ.

Προέλευση: Galerie Hete A. M. Hünemann,

Ντίσελντορφ

Επάνω δεξιά

Study for Commission for Metternich

Έτος: 1968

Μέσο: Λάδι σε χαρτί

Διαστάσεις: 62,54 x 45,72 εκ.

Προέλευση: Jayne H. Baum Gallery, N.Y

Αριστερά

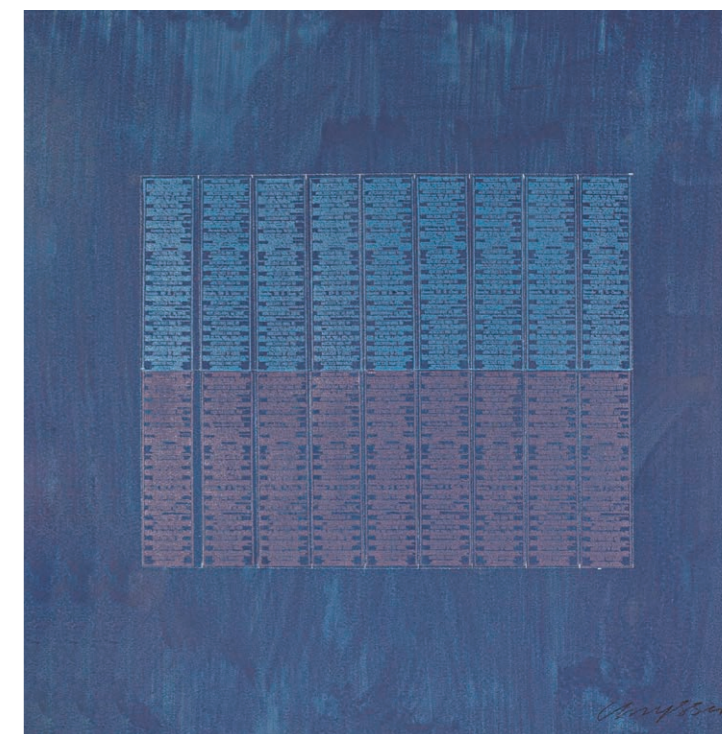
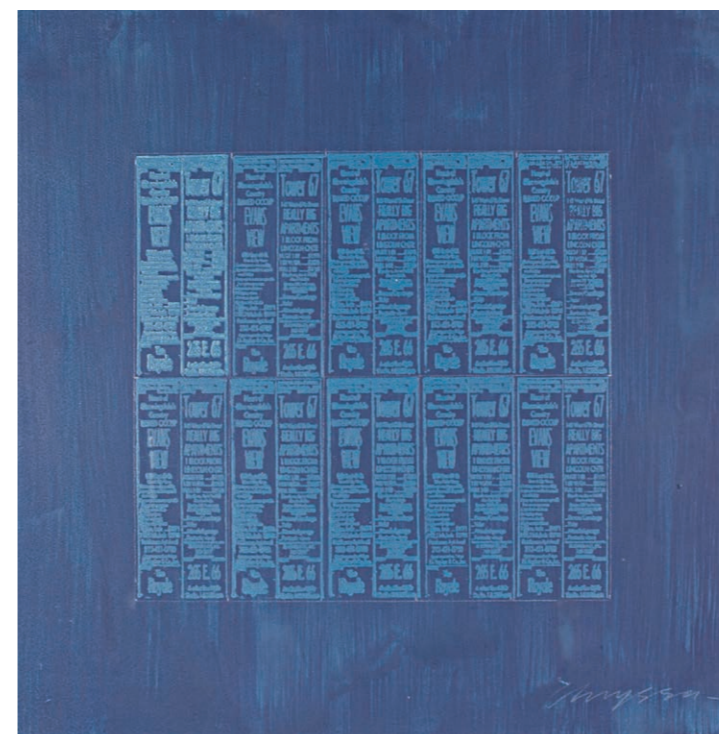
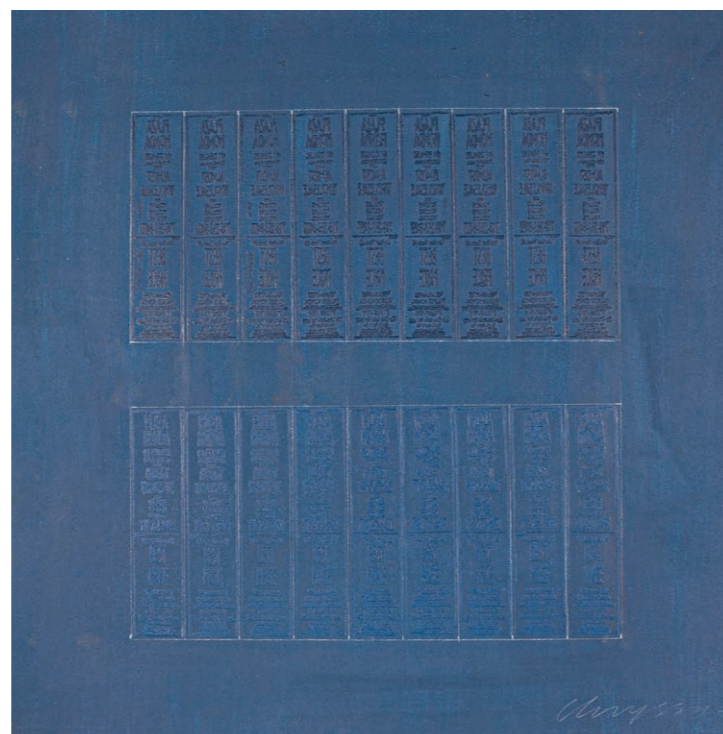
Untitled

Μέσο: Μικτή τεχνική σε λεπτή περγαμνή

Διαστάσεις: 87,63 x 90,17 εκ.

Προέλευση: Mr. and Mrs. Sidney Singer Collection,

Windsor CT, USA

Untitled (dark blue on deep blue advert stamps)

Έτος: 1959

Μέσο: Λάδι και τυπώματα με σφραγίδες σε χαρτί

Διαστάσεις: 55,5 x 56,5 εκ.

Προέλευση: Galerie Hete A. M. Hünermann, Ντίσελτορφ.

Untitled (dark blue on deep blue advert stamps)

Έτος: 1959

Μέσο: Λάδι και τυπώματα με σφραγίδες σε χαρτί

Διαστάσεις: 55,5 x 56,5 εκ.

Προέλευση: Galerie Hete A. M. Hünermann, Ντίσελτορφ.

Untitled (dark blue on deep blue advert stamps)

Έτος: 1959

Μέσο: Λάδι και τυπώματα με σφραγίδες σε χαρτί

Διαστάσεις: 55,5 x 56,5 εκ.

Προέλευση: Galerie Hete A. M. Hünermann, Ντίσελτορφ.

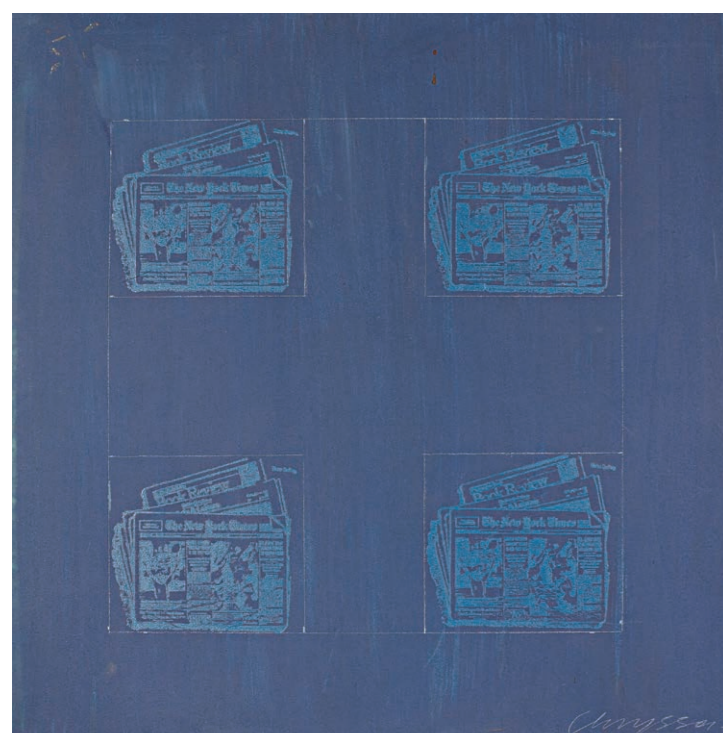
Untitled (dark blue on deep blue advert stamps)

Έτος: 1959

Μέσο: Λάδι και τυπώματα με σφραγίδες σε χαρτί

Διαστάσεις: 55,5 x 56,5 εκ.

Προέλευση: Galerie Hete A. M. Hünermann, Ντίσελτορφ.

Untitled (dark blue on deep blue advert stamps)

Έτος: 1959

Μέσο: Λάδι και τυπώματα με σφραγίδες σε χαρτί

Διαστάσεις: 55,5 x 56,5 εκ.

Προέλευση: Galerie Hete A. M. Hünermann, Ντίσελτορφ.

Chinatown

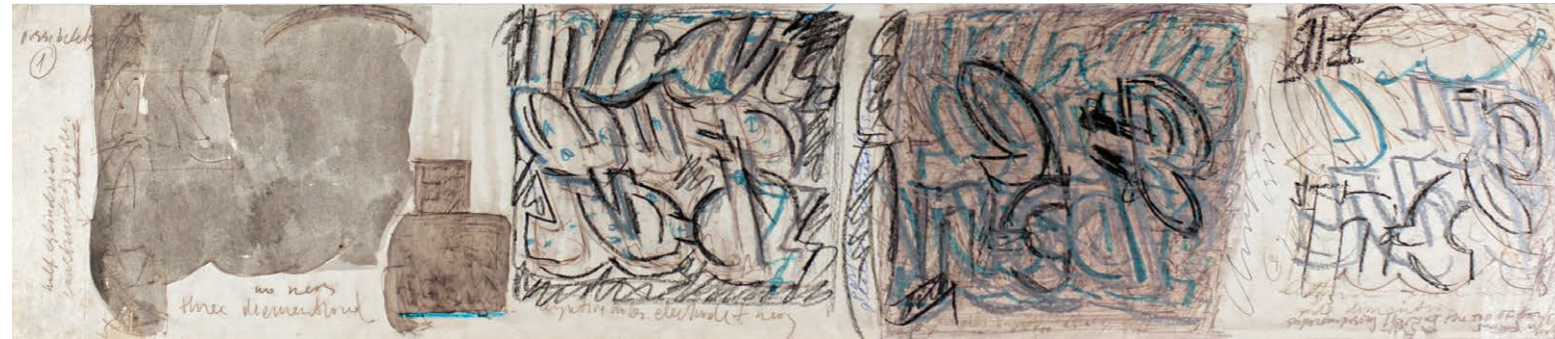
Έτος: 1959

Μέσο: Λάδι και τυπώματα με σφραγίδες σε χαρτί

Διαστάσεις: 55,5 x 56,5 εκ.

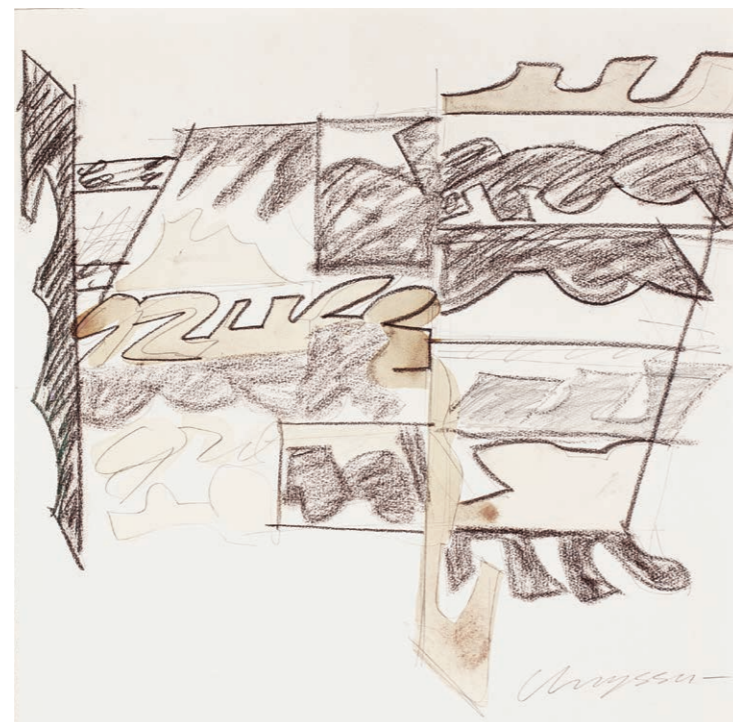
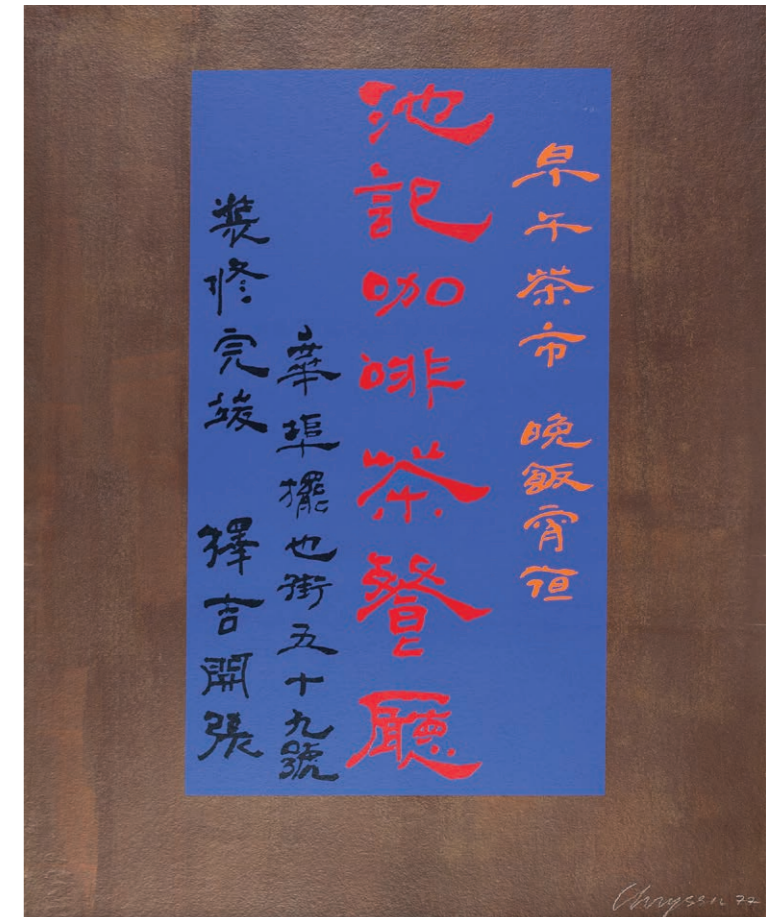
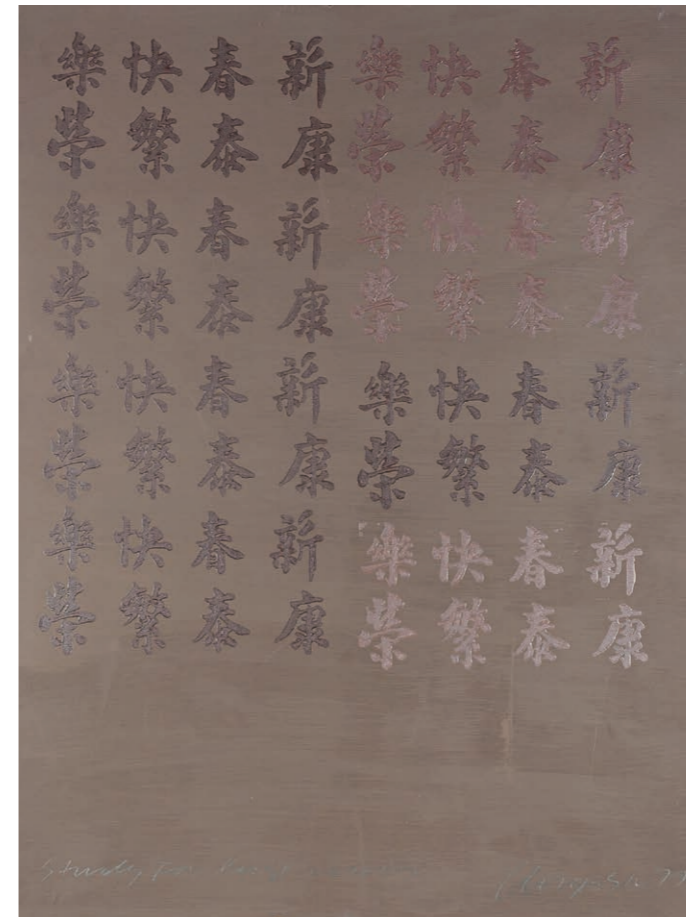
Προέλευση: Galerie Hete A. M. Hünermann, Ντίσελτορφ.

Study for Cityscape: Times Square #9

Έτος: 1987
 Μέσο: Μελάνι, ακουαρέλα, μαύρο μελάνι, παστέλ και μελάνι σε ειδικό χαρτί
 Διαστάσεις: 22,8 x 108,4 εκ.
 Προέλευση: Private Collection, Pennsylvania (acquired directly from the artist circa 1987).

Letters Composition

Μέσο: Μολύβι, ακουαρέλα, παστέλ σε ειδικό χαρτί
 Διαστάσεις: 55,5 x 56,5 εκ.
 Προέλευση: Galerie Hete A. M. Hünermann, Ντίσελντορφ.

Letters Composition II

Μέσο: Μολύβι, ακουαρέλα, παστέλ σε ειδικό χαρτί
 Διαστάσεις: 55,5 x 56,5 εκ.
 Προέλευση: Galerie Hete A. M. Hünermann, Ντίσελντορφ.

Επάνω αριστερά
Study for Large Canvas
 Έτος: 1977
 Μέσο: Ακρυλικό σε χαρτί
 Διαστάσεις: 62,2 x 45,4 εκ.
 Προέλευση: Post-War and Contemporary Art, Christie's

Επάνω δεξιά
Calligraphi I
 Έτος: 1977
 Μέσο: Ακρυλικό σε χαρτί
 Διαστάσεις: 106 x 80 εκ.
 Προέλευση: The Greek Sale - Bonhams

Αριστερά
Chinese Characters
 Έτος: 1977
 Μέσο: Ακρυλικό σε χαρτί
 Διαστάσεις: 62,2 x 45,4 εκ.
 Προέλευση: Post-War and Contemporary Art, Christie's

Ο κατάλογος τυπώθηκε με αφορμή την έκθεση
«Chryssa - Selected Artworks»
στην γκαλερί **«Imagine Visual Arts»**
τον Μάρτιο του 2025

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΕΛΕΝΗ ΓΑΤΣΑ, ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗ ΕΡΓΩΝ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΞΥΝΑΣ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
IMAGINE VISUAL ARTS / ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΞΥΝΑΣ

VISUAL ARTS

imagine

Δημητρίου Ιωάννη Χούντα 21, Παιανία
+30 210 6026 751 - imaginevisualarts@gmail.com
www.imaginevisualarts.com